

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دری و پشتو) ارسال میگردد

۲۴/شوال المکرم / ۱۴۴۵ هـ ق مطابق ۱۴/ نور / ۱۴۰۳ هـ ش

ضرورت و اهمیت آباد کردن مساجد و پاک نگهداشتن آن

الحمد لله على إحسانه، والشكر له على توفيقه وامتنانه، والصلاة والسلام على عبده ورسوله الداعي إلى رضوانه، وعلى آله وأصحابه وإخوانه، والتابعين لهم بإحسان إلى يوم الدين، أما بعد:

قال الله عز وجل في كتابه الحكيم: (إِنَّمَا يَعْمرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنَ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ). التوبة: ١٨
وقال تعالى: (وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا). الجن: ١٨

شنونده گان محترم وگرامی!

موضوع امروز ما (ضرورت و اهمیت آباد کردن مساجد و پاک نگهداشتن آنها) است.

طوریکه الله تعالی در دنیا مانند: پیغمبران و رسولان انسانهای برگزیده پیدا کرده است همچنان جاها و اماکن برگزیده و مقدس پیدا کرده است که آنها عبارت از مساجد اند.

و همچنان طوریکه الله تعالی ماه های بهتر، روزهای بهتر، اوقات بهتر را پیدا کرده است، و همچنان جاهای بهتر پیدا کرده است که همانا مساجد اند.

مساجد در روی زمین خانه های الله تعالی اند، بخاطر تقدس زیاد و برگزیدگی الله تعالی مساجد را به خود نسبت داده است و فرموده است: (وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا). الجن: ١٨
ترجمه:- مساجد از آن الله است پس با الله هیچکس را مخوانید.

و در آیه مبارکه دیگر آمده است: (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ). البقرة: ١١٤
ترجمه:- چه کسی ستمگر تر است از کسیکه نگذارد که در مسجد های الله نام او گرفته شود و در ویرانی آنها تلاش ورزد، شایسته نبود که آنها در مساجد بغیر هراس در آیند آنان را در دنیا رسوائی و آنان را در آخرت عذاب بزرگی است.

مساجد در روی زمین بهترین جاها به نزد الله تعالی اند. (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا، وَأَبْغَضُ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ أَسْوَاقُهَا). صحيح مسلم (١٤٧٣)

ترجمه:- از ابوهیره رضي الله عنه روایت است میگوید: که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: بهترین جاها به نزد الله تعالی مساجد اند و بدترین جاها به نزد الله تعالی بازارها اند.
بلکه مساجد خانه هر متقی و مسلمان است.

و در حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ: الْمَسْجِدُ بَيْتٌ كُلُّ تَقِيٍّ). مسند البزار (٦/ ٥٠٦)، حلیة الأولیاء (١/ ٢١٤)

ترجمه:- از حضرت ابو درداء رضي الله عنه روایت است او میگوید: که من از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیده ام که فرمودند: که مساجد خانه هر پرهیزگار است.

و در روایت دیگر آمده است که مسجد خانه هر مسلمان و مومن است. (الْمَسْجِدُ بَيْتٌ كُلُّ مُؤْمِنٍ) حلیة الأولیاء (٦ / ١٧٦)

از اینجهت آباد کردن مساجد، آباد کردن خانه های الله تعالی است.

آبادی مساجد به دو شکل است: یک آبادی حسی است که مسجد از ابتداء بناء و آباد شود و یا اینکه ویرانه باشد آنها هم دوباره آباد شود و همچنان ترمیم نمودن آنها، مساجد را پاک و نظیف نگهداشتن و مساجد را بر روشنائی روشن کردن و مساجد را فرش کردن و به برق و آب مساجد رسیدگی کردن این هم از جمله آبادی حسی است.

و دیگر آبادی معنوی است که به اقامه نماز، تلاوت، ذکر، درس و تدریس دینی آباد نگهداشتن آنها است.

و مساجد را حفاظت کردن از آنچه که مساجد برای آنها آباد نشده است مانند: صحبت کردن و مجالس دنیوی و خرید و فروش در مساجد.

آبادی حسی و معنوی مساجد علامه و نشانه ایمان است و این کاری کسانی است که هدایت الله تعالی نصیب آنها شده باشد و راه راست را پیدا کرده اند. الله تعالی فرموده اند: (إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ). التوبة: ١٨

ترجمه:- مسجدهای الله را تنها کسی آباد میکند که به الله و روز آخرت ایمان داشته باشد و نماز را بر پا دارد و زکات را بپردازد و جز الله از کسی نترسد پس امید است که آنها از راهیابان باشند.

حافظ ابن کثیر میگوید: که الله تعالی در این آیت از برای آباد کنندگان مساجد به ایمان شان گواهی داده است. تفسیر ابن کثیر (٢/ ٤١٥)

قاضی بیضاوی میگوید: که مراد از آباد کردن در این آیت آبادی معنوی هم مراد است: (ومن عمارتها تزيينها بالفرش وتنويرها بالسرج وإدامة العبادة والذكر ودروس العلم فيها وصيانتها مما لم تبين له كحديث الدنيا). تفسیر البيضاوی (٣/ ١٣٦)

مراد از آبادی مساجد، مساجد را مزین کردن به فرش و روشن کردن به چراغ و به طور دوامدار در آن عبادت و ذکر کردن و در آن آموزش دادن دروس علمی است و مساجد را حفاظت کردن از آن چیزهاییکه مساجد برای آنها بناء نشده است مانند: صحبت های دنیوی و ...

در دین مقدس اسلام آبادی مساجد آنقدر مهم و ضروری است و قتیکه نبی علیه السلام به مدینه منوره هجرت کرد و به قباء رسید اولین کار نبی علیه السلام نهادن سنگ تهادب مسجد قباء و آبادی آن بود که این در اسلام اولین مسجدی است که نبی علیه السلام در مدینه منوره اعمار کرده است. [البداية والنهاية ۳/۲۰۹]؛ زیرا که مسجد مرکز انعکاس دهنده ای تمام شرایع اسلامی شمرده میشود.

و همچنان و قتیکه نبی علیه السلام به مرکز مدینه منوره رسیدند؛ اولین کاریکه نبی علیه السلام کردند انتخاب زمین از برای مسجد نبوی و آباد کردن آن بود.

همچنان و قتیکه نبی علیه الصلاة والسلام به جهاد سفر میکردند و در جایکه درنگ میکردند آنجا مسجد اعمار میکردند و با صحابه کرام در آن نماز را برپا میکردند. [وفاء الوفا بأخبار المصطفى للسمهودي ۳/۱۰۲۸].

صحابه کرام هم در این کار از رسول الله صلی الله علیه وسلم پیروی نمودند که بعد از پیامبر علیه السلام به طریقه آن عمل کردند به طور خاص خلفای راشدین به این کار اهتمام زیاد نمودند، حضرت عمر فاروق رضی الله عنه در دوران خلافت خود به والیان امر کرد که در مقر امارت مسجد جامعی را اعمار کنند و به قبایل و قصبات امر کردند که در قبیله و قریه های خود برای ادای نماز مساجد اعمار کنند.

به اساس هدایت حضرت عمر فاروق رضی الله عنه در مناطقیکه جدیداً فتح شده بود مساجد جامع تأسیس و اعمار شد. حضرت سعد بن وقاص رضی الله عنه در کوفه مسجد جامع بزرگی را اعمار کرد، و در بصره حضرت عتبه بن غزوان مسجد جامع بزرگی را اعمار کرد و در مصر حضرت عمرو بن العاص رضی الله عنه یک مسجد جامع بزرگی را اعمار کرد.

و در یک روایت آمده : (عن عثمان بن عطاء قال لما فتح عمر بن الخطاب البلد كتب إلى أبي موسى الأشعري وهو على البصرة يأمره أن يتخذ للجماعة مسجداً فإذا كان يوم الجمعة انضموا إلى مسجد الجماعة فشهدوا الجمعة). کنز العمال ۳۱۳/۸-۳۱۴.

از عثمان بن عطاء رحمه الله روایت است و قتیکه عمر بن الخطاب رضی الله عنه شهر را فتح کرد به ابوموسی اشعری رضی الله عنه امر کرد که برای ادای نماز جماعت مسجد را اعمار کند و قتیکه روز جمعه فرا رسید مردم در آن مسجد جامع جمع شدند و برای ادای نماز جمعه همه حاضر شدند.

در دین مقدس اسلام بسیار مسائل دینی و اسلامی به مسجد وابسته است و مسجد از برای مسلمانها مرکز نماز، عبادت، شورا، فیصله ها و دیگر کارهای مهم است؛ اگر مسجد نباشد پنج وقت نماز با جماعت اداء کرده نمیشود و مردم از فضیلت جماعت محروم میمانند و اگر مسجد نباشد سبق اطفال هم نمی باشد، اگر مسجد نباشد اذان هم نمی باشد که مردم از دخول وقت نماز خیر شوند و اگر مسجد نباشد

جایی برای تقریر و بیان خطبه های جمعه و عیدین هم نمی باشد و جایی برای بیان حلال و حرام و سائر احکام هم نمی باشد و برای نسل آینده جای تعلیم و تربیه هم نمی باشد و اگر مسجد نباشد مردم از احوال یک دیگر آگاه نمی شوند و اگر مسجد نباشد درس و تدریس و تعلیم دینی هم نمی باشد اگر مسجد نباشد جای برای طلاب علم دین هم

نمی باشد، اگر مسجد نباشد شعائر اسلام مختل میشود، از این جهت دین مقدس اسلام به آبادی مساجد زیاد تأکید نموده است و آبادی مساجد را فضیلت بزرگ شمرده است .

و در یک حدیث شریف آمده است: (عن عثمان بن عفان رضي الله عنه قال : سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ، بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ). متفق عليه

ترجمه:- از حضرت عثمان بن عفان رضي الله عنه روایت است او میگوید: من از رسول الله صلى الله عليه وسلم شنیدم که فرمودند:

کسیکه خاص به رضای الله تعالی مسجدی را اعمار کند الله جلاله از برای او در جنت خانه ای را اعمار میکند. و در سنن ترمذی به روایت انس رضي الله عنه آمده: (مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا ، صَغِيرًا كَان ، أَوْ كَبِيرًا ، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ). أخرجه الترمذی (۳۱۹) صحيح الترغيب والترهيب ۶۶/۱.

ترجمه:- نبي عليه السلام فرموده است: کسیکه خاص به رضای الله مسجدی را اعمار کند، کوچک باشد یا بزرگ، اعمار میکند الله تعالی از برای او خانه ای در جنت .

در سنن ابن ماجه به روایت حضرت علی رضي الله عنه آمده است: (مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا، مِنْ مَالِهِ ، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ). أخرجه ابن ماجه (۷۳۷)

ترجمه:- کسیکه خاص به رضای الله تعالی مسجد را به مال خود اعمار کند، الله تعالی اعمار میکند برای او خانه ای در جنت.

و در روایت دیگر آمده است: (عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عُمَارُ بُيُوتِ اللَّهِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ). المقصد العلي في زوائد أبي يعلى الموصلي للبوصيري (۱/ ۱۲۵)

ترجمه:- از حضرت انس رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده اند: آباد کنندگان خانه های الله تعالی بندگان خاص الله تعالی اند.

و در یک روایت دیگر آمده است: (عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ لَيُنَادِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَيْنَ جِيرَانِي؟ أَيْنَ جِيرَانِي؟ قَالَ: فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ رَبَّنَا وَمَنْ يَنْبَغِي أَنْ يُجَاوِرَكَ فَيَقُولُ أَيْنَ عُمَارُ الْمَسَاجِدِ). بغية الباحث عن زوائد مسند الحارث للهيثمي (۱/ ۲۵۱)

ترجمه:- از حضرت انس رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده اند: يقيناً الله تعالی در روز قیامت (بلا کیف) آواز میکند ، کجا اند همسایگان من؟ کجا اند همسایگان من؟ ملائک میگویند: ای پروردگارا! چه کسانی مستحق اند که همسایه تو شوند؟ الله تعالی میفرماید: کجا اند آبادکنندگان مساجد.

اهمیت و ضرورت پاک نگهداشتن مساجد:

طوریکه قبلاً یاد آوری کردیم که آبادی معنوی مساجد، مساجدرا از هر نوع چرک، ناپاکی، بدبوئی و کثافت؛ پاک و نظیف نگهداشتن است.

دین مقدس اسلام به نظافت مساجد امر کرده است و مردم را به پاک نگهداشتن مساجد ترغیب نموده است و پاک نگهداشتن مساجد را سبب اجر و ثواب گردانیده است و ملوث کردن مساجد را حرام قرار داده است و انداختن گندگی را در مساجد گناه بزرگ شمرده است.

فقهاء و مفسرین میگویند: که مساجد را از نجاست، چتلی، مرداری، ازبد بوئی پاک نگهداشتن مهم و ضروری حتی واجب است، زیرا که الله تعالی به پاک کردن مساجد امر کرده است. الله تعالی فرموده است: (وَعَهْدُنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهَّرَا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ) البقرة: (۱۲۵) ترجمه: - و به سوی ابراهیم و اسماعیل وحی فرستادیم که خانه من را برای طواف کنندگان و معتکفان و نماز گزاران پاک دارید.

مفسرین میگویند: که مراد از پاکی در این آیه مبارکه پاک کردن مساجد از بت ها و نجاست ها است. امام قرطبی رح میگوید: که در این حکم معنأً تمام خانه های الله تعالی شامل اند، و در پاکی و نظافت سائر مساجد حکم بیت الله را میگیرند. تفسیر القرطبی (۲/ ۱۱۴)

امام آلوسی میگوید: که از این (تطهیر) مراد تطهیر و تنظیف از هر آنچه یزیکه به بیت الله لائق نباشد از قبیل بت ها، نجاست ها و تمام خبائث را شامل است. روح المعانی (۱/ ۳۸۰)

حافظ ابن کثیر میگوید: حکم پاکی مساجد از این آیه مبارکه گرفته شده است. تفسیر ابن کثیر (۱/ ۲۱۶) و در آیه دیگر به پاکی مساجد امر میکند و آن این است: (فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ). النور : ۳۶

ترجمه: - آن نور یا آن (طاق) در خانه های است که الله دستور داده است که برافراشته شوند و در آنها نام او یاد کرده شود.

و در آنها سحرگاهان و شامگاهان به تقدیس و تنزیه آن می پردازند.

امام عطاء رح در تفسیر این آیت میگوید: (هي هذه المساجد أمر الله سبحانه وتعالى ببنائها و عمارتها و رفعها و تطهيرها. تفسیر ابن کثیر (۳/ ۳۵۶)

آن همین مساجدی اند که الله تعالی به آبادی و برافراشتن و پاکی آنها امر کرده است.

امام حسن بصري رح کلمه (أن ترفع) را اینطور معنا میکند که عظمت اینها کرده شود و بلند کرده شود شأن مساجد و پاک کرده شوند مساجد از پلیدی ها و گندگی ها.. تفسیر القرطبی (۱۲/ ۲۶۶)

علامه ابن نجیم رح میگوید: (فَإِنْ كَانَ بِحَيْثُ يَتَلَوْتُ الْمَسْجِدَ يُمْنَعُ مِنْهُ لِأَنَّ تَنْظِيفَ الْمَسْجِدِ وَاجِبٌ). البحر الرائق (۲/ ۳۲۷)

ترجمه: - اگرچنین باشد (شستن سر) که باعث ملوث شدن مسجد شود پس از این کار ممانعت به کار است؛ زیرا که پاک کردن مسجد واجب است.

پاک نگاه کردن مساجد فضیلت زیاد دارد؛ نبی علیه السلام به قبر زنی رفت و در آنجا نماز اداء کرد، و آن زنی بود که مسجد را پاک میکرد.

چنانچه در حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَتْ تَقُمُ الْمَسْجِدَ ، فَقَفَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَسَأَلَ عَنْهَا بَعْدَ أَيَّامٍ ، فَقِيلَ لَهُ : إِنَّهَا مَاتَتْ ، قَالَ : فَهَلَا أَذْنُتُمُونِي ، فَأَتَى قَبْرَهَا ، فَصَلَّى عَلَيْهَا). سنن ابن ماجه وصححه فى الترغيب والترهيب.

ترجمه:- از ابو هريره رضي الله عنه روايت است او ميفرمايد: كه يك زن سياه پوستى بود كه مسجد را جاروب ميكرد، نبى عليه السلام آن زن را نديد؛ بعد از چند روزى از او پرسيد، كسى برايش گفت: كه آن زن وفات کرده است. پيامبرصلى الله عليه وسلم فرمودند: چرا من را از مرگ آن آگاه نكرديد، سپس نبى عليه السلام به قبر آن رفت وبالای آن نماز اداء کرد.

نبى عليه السلام به پاك نگهداشتن مسجد كه در خانه ها باشد امر کرده است.

و در حدیث شریف آمده است: (عَنْ سَمْرَةَ بِنِ جُنْدُبٍ قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَّخِذَ الْمَسَاجِدَ فِي دِيَارِنَا وَأَمْرَنَا أَنْ نُنَظِّفَهَا). [مسند أحمد]

ترجمه:- از سمره بن جندب رضي الله عنه روايت است كه رسول الله صلى الله عليه وسلم ما را امر کرده است كه در خانه های خود مسجد بسازيم ونيز ما را امر کرده است كه آنها را پاك نگاه داريم.

بنا بر اين از انداختن لعاب دهن درمساجد خود داری صورت بگيرد، زيرا كه اين كار باعث ناپاکی مسجد میگردد، اگر كسى به انداختن لعاب دهن در مسجد مجبور گردد بايد در چادر خود تف كند و يا اينكه در زمين تف کرده وآنرا در خاک پنهان نماید.

و در روايت مسلم امام قاسم بن محمد بن ابى بكر رضي الله عنهم از رسول الله صلى الله عليه وسلم در اين مورد مطلب يك كلمه را چنين بيان کرده است: (وَوَصَفَ الْقَاسِمُ فَتَقَلَّ فِي ثَوْبِهِ، ثُمَّ مَسَحَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ). المفهم لما أشكل من تلخيص كتاب مسلم (٥ / ٨٨) امام قاسم بن محمد اين جمله را (فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَلْيَقُلْ هَكَذَا) اينطور تشریح کرده كه در لباس خود لعاب دهن خود را بيندازد و بعضى قسمتى از لباس را با بعضى ديگر بمالد.

لعاب دهن انسان پاك است بازهم لعاب دهن را مطلقاً در مسجد انداختن خطا است وكفاره آن اين است كه در خاک ويا در ريگ دفن کرده شود.

و در يك حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْبُرَاقُ فِي الْمَسْجِدِ حَاطِيَةٌ وَكَفَّارَةٌ لَهَا دَفْنُهَا). صحيح البخارى

ترجمه:- از انس رضى الله عنه روايت است، او ميگويد: كه رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: انداختن لعاب دهن در مساجد گناه است وكفاره آن پنهان كردن آن است.

جمهور علماء ميگويند: كه لعاب دهن وقتى دفن ميشود كه در مسجد خاک ويا ريگ موجود باشد؛ اگر در مسجد خاک ويا ريگ موجود نباشد پس بيرون كردن آن از مسجد لازمی است. شرح النووي (٥ / ٤١)

رسول الله صلى الله عليه وسلم در پاکی مساجد عملاً سهم ميگرفت وكسى كه لعاب دهن خود را در ديوارمسجد انداخته بود و رسول الله صلى الله عليه وسلم آنرا تراشيد و اين عمل پيامبرصلى الله عليه وسلم دلالت به اهميت، ضرورت ونظافت مسجد ميكند.

و دریک حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - رَأَى نُخَامَةً فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَحَكَهَا بِحَصَاةٍ ثُمَّ نَهَى أَنْ يَبْزُقَ الرَّجُلُ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ أَمَامَهُ وَلَكِنْ يَبْزُقُ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى). صحیح مسلم (۲/ ۷۵)

ترجمه:- ابو سعید خدری رضی الله عنه میگوید: که نبی علیه السلام در طرف قبله مسجد (به طرف دیوار قبله مسجد) آب بینی را دید، و آنرا با سنگی تراشید سپس منع کرد از اینکه شخص لعاب دهن خود را طرف راست و یا پیش روی خود بیندازد و اگر مجبور شود پس تف کند لعاب دهن خود را طرف چپ و یا تف کند زیر پای چپ خود. امام نووی در شرح این جمله (ولیبزق تحت قدمه وعن يساره) میگوید: (هذا في غير المسجد أما المصلی في المسجد فلا يبزق الا في ثوبه). شرح النووی علی مسلم (۵/ ۳۹) این کار را در وقتی کرده می تواند که در مسجد نباشد، و اگر در مسجد بود جزاینکه در لباس خود تف کند جای دیگری تف نکند. بیرون انداختن خراش گلو و یا افرازش چشم از مسجد ثواب زیاد دارد.

و در حدیث شریف آمده است: (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُورُ أُمَّتِي ، حَتَّى الْقَدَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ ، وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوبُ أُمَّتِي ، فَلَمْ أَرْ ذَنْبًا أَكْبَرَ مِنْ سُورَةِ مِنَ الْقُرْآنِ ، أَوْ آيَةٍ ، أَوْ تَيْهًا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا. أخرجه أبو داود (۴۶۱) والتِّرْمِذِيُّ (۲۹۱۶) وابن خزيمة ۱۲۹۷ .

ترجمه:- از حضرت انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: پیش کرده شد به من در (شب معراج و یا در کدام وقت دیگر) پاداش های امت من حتی پاداش بیرون کردن افرازش چشم از مسجد و پیش کرده شد به من گناهان امت من، ندیدم در بین آنها گناه بزرگ از فراموش کردن یک سوره و یا آیاتی از قرآن بعد از فرا گیری آن.

صحابه کرام در پاکی مسجد توجه زیاد میکردند.

و در یک روایت آمده است: (عَنْ أَبِي عبيدة بن الجراح أنه تنخم في المسجد ليلة فَنَسِيَ أَنْ يَدْفِنَهَا حَتَّى رَجَعَ إِلَى مَنْزِلِهِ ، فَأَخَذَ شَعْلَةً مِنْ نَارٍ ثُمَّ جَاءَ فَطَلَبَهَا حَتَّى دَفِنَهَا ، ثُمَّ قَالَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَكْتُبْ عَلَيَّ خَطِيئَةَ اللَّيْلَةِ . الثَّمَرِ الْمَسْتَطَابِ ۷۲۰ . مصنف عبد الرزاق الصنعاني (۵/ ۱۲۳)

ترجمه:- درباره ابو عبیده بن جراح رضی الله عنه آمده که او یک بار در مسجد خراش گلو را تف کرد ولی دفن کردن آن از او فراموش شد به خانه خود رفت و شعله از آتش را با خود آورد که بواسطه روشنائی آن خراش گلون را پیدا کرد و آن را دفن کرد، سپس گفت: الحمد لله که خطائی امشب در باره من نوشته نشد.

لازم و ضروری است که مساجد از بد بوئی ها حفاظت کرده شوند که این مشکل در افغانستان بسیار زیاد است و مردم در این باره بی تفاوت استند.

مردم در مناطق گرم بالباس های آلوده با عرق و با بدن پر از عرق و بوی به مسجد می آیند در حالیکه دهن های ایشان با استفاده از نصور و سگرت بوی بد میدهد و به این بد بوئی داخل مسجد میشوند و باعث اذیت و آزار

نمازگزاران میشوند و ملائک هم اذیت میشوند و این در حالیست در مناطق گرم شستن بدن کدام کار مشکلی نمی باشد.

و همچنان در ولایات مرکزی و در ولایت کابل مردم پیاز و گندنه میخورند و با بوی بد دهن به مسجد می آیند و به مسجد بد بوئی هارا با خود می آورند و این یک مشکل عمومی است که مردم در این باره هیچ فکر نمی کنند در حالیکه این یک خطای بزرگ است.

از اثر این بد بوئی نماز گزاران سخت به تکلیف میشوند ولی گفته نمی توانند که ای برادر وقتی به مسجد می آئی دهن خود را پاک کن و بدن خود را از بد بوئی ها پاک کرده سپس به مسجد بیا.

نبی علیه السلام در این باره وعید سختی ذکر کرده و فرموده اند: (عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ : مَنْ أَكَلَ الثُّومَ وَالْبَصَلَ وَالْكَرَاثَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَى مِمَّا يَتَأَذَى مِنْهُ بَنُو آدَمَ) . مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ .

ترجمه:- از حضرت جابررضی الله عنه روایت است که یقیناً پیغمبر علیه السلام فرموده اند: کسیکه سیر و پیاز را بخورد (الکراث) به مسجد ما نزدیک نشود؛ زیرا که ملائک متضرر میشوند از آنچه که بنی آدم متضرر میشود.

علامه ابن عابدین رحمه الله میگوید: (وَكَذَلِكَ الْحَقُّ بَعْضُهُمْ بِذَلِكَ مَنْ فِيهِ بَخْرٌ أَوْ بِهِ جُرْحٌ لَهُ رَائِحَةٌ ، وَكَذَلِكَ الْقَصَابُ ، وَالسَّمَاكُ ، وَالْمَجْدُومُ وَالْأَبْرَصُ أَوْلَى بِالْإِلْحَاقِ) . رد المحتار (۵ / ۹۷)

ترجمه:- همچنان بعضی علماء به این ملحق کرده اند هر آن کسانی را که دهن ایشان بد بوئی فطری دارد و یا در جسم آنان زخمی است که بوی بد دارد، مگر قصاب، ماهی گیران یا کسانی که به مرض جذام و مرض پیس مبتلاء اند اینها بیشتر مستحق الحاق اند به اثر بد بوئی به مردم .

خلاصه این است هرکسیکه در جسم، لباس هر نوع بد بوئی داشته باشد با بدبوئی خود به مسجد داخل نشود تا اینکه بدن و لباس خود را پاک کند.

همچنان اطراف مساجد از اشیای بد بو پاک کرده شود تا اینکه بد بوئی به مسجد داخل نشود.

تمام فقهاء به این اتفاق دارند که مساجد را از نجاست و گندگی پاک نگهداشتن واجب است و نجاست را به مسجد داخل کردن جائز نیست و این هم جائز نیست که کسی بابدن نجس و لباس ملوث با نجاست و زخم مملو از نجاست داخل مسجد شود.

به همین اساس حیوانات، مجانین، اطفال را داخل کردن به مسجد مکروه است، زیرا که به داخل شدن اینها خطر ملوث شدن مسجد است. الموسوعة الفقهية الكويتية (۱۴ / ۶۲-۶۵)